

Retsudvalget 2018-19
L 95 endeligt svar på spørgsmål 35
Offentligt

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K
DK Danmark

Dato: 31. januar 2019
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsbeh: Mads Møller Langtved
Sagsnr.: 2019-0037-0054
Dok.: 996394

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 35 vedrørende forslag til lov om ændring af straffeloven (L 95), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 29. januar 2019. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Peter Kofod (DF).

Søren Pape Poulsen

Mads Møller Langtved

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 35 fra Folketingets Retsudvalg vedrørende forslag til lov om ændring af straffeloven (L 95):

”Vil ministeren redegøre for, hvis en folkevalgt politiker inviteres på en tur af det amerikanske udenrigsministerium til USA med alle udgifter betalt og efterfølgende – bl.a. på sociale medier – fortæller vidt og bredt om ting, USA gør rigtigt og som Danmark burde have gjort, vil det så være strafbart, og vil det være strafbart, hvis f.eks. højtstående ansatte i den amerikanske hær eller efterretningstjenesten i USA opfordrer til bl.a. at videregive informationer på f.eks. sociale medier til de danskerne, der følger politikeren?”

Svar:

1. Justitsministeriet forstår første del af spørgsmålet således, at der spørges til, om det vil være strafbart efter lovforslaget for en dansk folkevalgt politiker at tage på en betalt tur efter invitation fra det amerikanske udenrigsministerium, hvis politikeren efterfølgende på bl.a. sociale medier fortæller vidt og bredt om de ting, som USA gør rigtigt, og som Danmark burde have gjort.

Justitsministeriet forstår anden del af spørgsmålet således, at der spørges til, om det har betydning for vurderingen af strafbarheden, hvis f.eks. højtstående ansatte i den amerikanske hær eller efterretningstjeneste i USA har opfordret den danske politiker til bl.a. at videregive informationer om de ting, som USA gør rigtigt, på f.eks. sociale medier til de danskere, der følger politikeren.

2. Det bemærkes indledningsvis, at formålet med den foreslåede ændring af straffelovens § 108 ikke er at kriminalisere ytringer eller meningstilkendegivelser.

Formålet med lovforslaget er at styrke det strafferetlige værn mod udenlandske påvirkningsoperationer mod Danmark ved at gøre det klart, at det er strafbart at hjælpe eller sætte en fremmed efterretningstjeneste i stand til at virke inden for den danske stats område ved at samarbejde om at udøve påvirkningsvirksomhed med henblik på at påvirke beslutningstagning eller den almene meningsdannelse.

For at der vil kunne straffes for ulovlig påvirkningsvirksomhed efter bestemmelsen i straffelovens § 108, skal en række objektive betingelser være opfyldt.

For det første skal der være tale om, at gerningsmanden har hjulpet eller sat en fremmed efterretningstjeneste i stand til at *virke inden for den danske stats område*.

For det andet skal der være tale om, at gerningsmanden har samarbejdet med den fremmede efterretningstjeneste om at *udøve påvirkningsvirksomhed med henblik på at påvirke beslutningstagning eller den almene meningsdannelse*.

Der henvises til pkt. 3.3.1-3.3.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger for en nærmere gennemgang af ovennævnte gerningsmomenter.

Hvis disse betingelser er opfyldt, og bestemmelsen således objektivt set er overtrådt, er det yderligere en forudsætning for at ifalde straf, at de subjektive betingelser er opfyldt – dvs. at gerningsmanden har haft det fornødne forsæt, jf. den almindelige regel herom i straffelovens § 19.

Der henvises i den forbindelse til pkt. 3.3.5 i lovforslagets almindelige bemærkninger, hvor det bl.a. fremgår, at gerningsmanden skal have forsæt i relation til samtlige objektive momenter, der konstituerer forbrydelsen.

Der kan således med lovforslaget alene straffes for ulovlig påvirkningsvirksomhed efter straffelovens § 108, hvis gerningsmanden for det første havde forsæt til at hjælpe eller sætte en fremmed efterretningstjeneste i stand til at *virke inden for den danske stats område*, da gerningsmanden udførte sine handlinger. For det andet skal der være forsæt til at samarbejde med den fremmede efterretningstjeneste om at *udøve påvirkningsvirksomhed med henblik på at påvirke beslutningstagning eller den almene meningsdannelse*.

Med forsæt sigtes der til alle forsætsgrader, som i dansk ret antages at udgøre direkte forsæt, sandsynlighedsforsæt og eventualitetsforsæt. For en nærmere beskrivelse heraf henvises til Kommenteret straffelov, Almindelig del, side 242-250, 10. omarbejdede udgave, af Vagn Greve, Poul Dahl Jensen og Gorm Toftegaard Nielsen, Jurist og Økonomforbundets Forlag, fra 2013.

Afgrænsningen mellem forsæt og uagtsomhed kan overordnet beskrives således, at det afgørende for vurderingen af, om gerningsmanden har haft forsæt til en forbrydelse, er, hvad gerningsmanden faktisk har tænkt og indset, mens det afgørende for uagtsomhedsbedømmelsen er, hvad gerningsmanden burde have tænkt eller indset. Det er ikke tilstrækkeligt for at ifalde straf efter straffelovens § 108, hvis gerningsmanden alene har handlet uagtsomt.

3. For så vidt angår de eksempler, der beskrives i spørgsmålet, bemærkes det, at der i det første eksempel ikke ses at være tale om en *fremmed efterretningstjeneste*. Situationen vil allerede af den grund falde uden for anvendelsesområdet for bestemmelsen i straffelovens § 108.

Det samme gør sig gældende i forhold til det andet eksempel for så vidt, at opfordringen til at videregive informationer om de ting, som USA gør rigtigt, på f.eks. sociale medier til de danskere, der følger politikerens, kommer fra en ansat i den amerikanske hær.

Hertil kommer, at der i det andet eksempel – selv hvis opfordringen kommer fra en amerikansk efterretningstjeneste – umiddelbart ikke synes at være tale om et *samarbejde* med efterretningstjenesten om at udøve påvirkningsvirksomhed med henblik på at påvirke beslutningstagning eller den almene meningsdannelse, da der alene synes at være tale om en (ensidig) opfordring fra tjenestens side til at videregive informationer om de ting, som USA gør rigtigt, på f.eks. sociale medier til de danskere, der følger politikerens. Der henvises til pkt. 3.3.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger samt Justitsministeriets besvarelse af 17. januar 2019 af spørgsmål nr. 1 vedrørende lovforslaget for en nærmere gennemgang af samarbejdsbegrebet.

4. Det bemærkes for god ordens skyld, at spørgsmålet om, hvorvidt der i en konkret situation har været et samarbejde mellem gerningsmanden og en fremmed efterretningstjeneste om at udøve påvirkningsvirksomhed med henblik på at påvirke beslutningstagning eller den almene meningsdannelse – og om gerningsmanden i givet fald har haft det fornødne forsæt hertil – i sidste ende vil være op til domstolene at vurdere. Det vil i den forbindelse være anklagemyndigheden, der skal løfte bevisbyrden for, at bestemmelsen i straffelovens § 108 er overtrådt, og for at gerningsmanden har haft forsæt i forhold til samtlige objektive momenter, der udgør forbrydelsens gerningsindhold.

Det bemærkes i den forbindelse i øvrigt, at det ikke er hensigten med lovforslaget at ændre på, i hvilke situationer der typisk bør rejses tiltale efter

bestemmelsen. Der henvises til pkt. 3.3.8 i lovforslagets almindelige bemærkninger, hvoraf det bl.a. fremgår, at der i forhold til påvirkningsvirksomhed ved overvejelser om, hvorvidt tiltale skal rejses, bør lægges vægt på, om påvirkningsvirksomheden er egnet til at skade danske eller fremmede samfundsinteresser eller enkeltpersoners liv eller sikkerhed, og om dette er kendeligt for den mistænkte.

5. Der henvises endelig til pkt. 4.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger, hvoraf det bl.a. fremgår, at straffelovens § 108 i de konkrete sager, hvor bestemmelsen er relevant, vil skulle anvendes inden for de grænser, der følger af artikel 10 om ytringsfrihed i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK). Det bemærkes i den forbindelse, at det følger af praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, at ytringer af politisk karakter nyder en særlig beskyttelse efter artikel 10 i EMRK.